EVA TIQUET - FOTO'S RUDI VAN BEEK

Pieter Ooms, kleuteronderwijzer bij basisschool 't Vlindertje in Velm (Sint-Truiden): "Onze groene speelplaats is een droom die werkelijkheid wordt"

Groene speel- én leerplaats, ook voor kleuters

Het woord 'speeltijd' associeer ik steeds met gegil, geroep, over-en-weer geloop en hier en daar een traan. Druk en hectisch, dus. Als ik naar kleuterspeelplaatsen kijk, staar ik telkens vol bewondering naar die kleuterjuffen en -meesters die met tien uitgestrekte vingers niet toekomen om al hun kleuters een 'handje' te geven. Die tien vingers lijken wel boeien in de woelige zee waarin de speelplaats dan transformeert.

Enkele instappertjes die zo'n troostende vinger niet konden bemachtigen, staan er wat verweesd bij. Soms komt een ouder broertje of zusje hen 'redden'. Soms wachten ze in de buurt van een beschermende muur op de bel die het einde van de speeltijd aankondigt. Als ik dus rond het middaguur aanbel bij basisschool 't Vlindertje in Velm (Sint-Truiden) ben ik voorbereid. Klaar om de hectiek van het moment te trotseren. Maar ik voel geen golf van gillende, achter elkaar rondhollende kinderen. Van al die drukte en sociale stress merk ik niets als ik naar de speelplaats wandel. Ik word verwelkomd door een zee aan groene ruimte (met de kenmerkende mooie bloesems van de streek op de achtergrond) waarop de kinderen van 't Vlindertje zich amuseren. Dit is de speelplaats van de 200 leerlingen van de lagere en kleuterschool: van 2,5 tot 12 jaar. Er wordt naar hartenlust gespeeld tussen en in de bomen, takken worden aangesleurd om er kampen mee te bouwen, kinderen zitten in een rustig hoekje, groepjes spelen in het gras.

Ideeën dromen

Ik ontmoet Pieter Ooms, kleuteronderwijzer bij de jongste kleuters. Hij is een van de drijvende krachten achter deze groene speelplaats. Vol vuur vertelt hij over de vergroening van de speelplaats en de school.

"Die groene speelplaats is een droom die werkelijkheid wordt", vertelt Pieter. "Twee jaar geleden staken de ouders en het schoolteam de koppen bij elkaar om hun kinderen meer speelruimte te geven. Alhoewel onze school helemaal in het groen ligt, hadden we enkel een betonnen speelplaats, voetbalveld en speeltuig. Het schoolterrein werd niet volledig benut. Er waren ook regelmatig ruzies omdat er te veel kinderen op te weinig oppervlakte speelden. Vanuit de ouderraad kwam de vraag om de speelplaats herin te richten zodat kinderen een uitdagende speelplaats zouden hebben. Het schoolbestuur sprong mee op dit idee, maar zag het tegelijk ook grootser: een groene school met groene speelplaats in een groene omgeving."

"Enkele ouders en leraren richtten de werkgroep 'School in het groen' op. We nodigden het Regionaal Landschap (Limburg) en Milieuzorg op school (MOS) uit voor een toelichting. We bezochten ook andere scholen. Vanuit deze ervaringen

Pieter Ooms: "Op de speelplaats is het nu rustiger dan voor de vergroening. In de verschillende zones worden leerlingen uitgedaagd. Ze hebben meer ruimte waardoor ze minder in elkaars vaarwater komen."

vormde zich een visie op onze toekomstige groene speelplaats. Ouders tekenden hun droomspeelplaats. Het schoolteam vergaderde buiten om daar samen een plan van de toekomstige speelplaats te tekenen. Maar ook de kinderen (kleuters én lagere school) droomden hun speelplaats. Deze visies sloten op elkaar aan. De werkgroep vatte samen en trok met het resultaat opnieuw naar het Regionaal Landschap. We hadden geluk: een stagiair tekende ons nieuwe speelplaatsplan. We konden nu echt starten met de vergroening!"

Van plan naar realiteit

"We hadden ons plan!", vertelt Pieter enthousiast. "Maar het moest nu wel uitgewerkt worden. En als schoolteam en oudergroep, konden we dit niet alleen. Daarom klopten we aan bij de provincie Limburg en motiveerden ons plan. Ons project werd, samen met twee andere scholen, gekozen als proefproject. We kregen ondersteuning.
Maar we vroegen ook een subsidie bij de milieuraad van Sint-Truiden. Hiermee legden we onze moestuinen aan. Een andere project 'jong redt oud' (provincie Limburg) gaf ons de mogelijkheid om negen hoogstambomen te planten. Een boom voor elke klas en waarvoor ze verantwoordelijk zijn.
Toen we dit gerealiseerd hadden, heropenden we de school als "School in 't groen" en stelden we het plan van de groene speelplaats voor aan collega's, geïnteresseerde ouders en lokale partners. Daarna kandideerden we opnieuw voor een projectsubsidie van de provincie Limburg. Met succes. In augustus 2018 kregen we 24.000 euro subsidie waarmee we een deel van ons plan konden uitvoeren. De afgelopen maanden werkten we aan een amfitheater, een wilgenhut, een waterpoel en een buitenklas. Vanuit de subsidie moeten we ons focussen op pedagogische elementen die een meerwaarde hebben voor de natuur. Spelelementen zoals een zandbak of een speeltuig vallen niet onder deze subsidie.
Ondertussen is het plan bijna gerealiseerd. Het afspannen van een dierenweide vormt de laatste fase. Deze weide ligt aan de achterzijde van het schooldomein, op een hellend vlak dat niet zo eenvoudig te onderhouden is. We zullen twee kippen nemen die het groenafval helpen verwerken. En waarschijnlijk gaan we ook twee schapen adopteren. De schapen helpen ons om dit stuk weide netjes te houden. Om de last van het schoolteam niet te verhogen, zullen ouders en leerlingen van de derde graad die vlakbij wonen, voor de schapen zorgen tijdens vakantieperiodes."

Samenwerken en netwerken

"Een groene schoolomgeving moet ook onderhouden worden", benadrukt Pieter. "We proberen hiervoor zoveel mogelijk op onze partners te

rekenen. In ruil daarvoor mogen ze onze speelplaats gebruiken. Zo gebruiken de scouts van Velm twee keer per maand ons domein. Zij helpen dan bij ons schoolfeest. De kinderopvang van de stad Sint-Truiden gebruikt het kleutergebouw en de speelplaats voor hun vakantiekampen. In ruil hiervoor helpen ze ons bij het onderhoud van het buitendomein. Ook de voetbalclub van Velm mag tijdens hun zomerkampen namiddagen doorbrengen op het schoolterrein. Wij gaan dan tijdens onze sportdag naar hun terrein.
Voor het onderhoud van de moestuinen krijgen we hulp van de Landelijke Gilde. En de sociale werkdienst heeft ook al aangegeven ons te willen helpen.
We dingen nu mee naar een subsidie bij MOEV, een initiatief van de Vlaamse Overheid voor wie de buitenruimte met anderen deelt. In mei krijgen we te horen of we bij de gelukkigen zijn. Dit bedrag willen we investeren in een zandbak en een evenwichtsparcours. Beide zijn elementen die de kinderen op hun verlanglijstje hadden gezet."
"Zo'n samenwerkingen zijn fijn, maar tegelijk ook heel intens. Je moet de contacten warm houden. Dat is een taak voor de werkgroep 'school in het groen'. Het vele netwerken en het samenstellen van de dossiers maakten de voorbije twee jaren wel intensief."
Als trekker van het project, blijft Pieter heel nauw betrokken bij alles wat te maken heeft met 'groene school'. Pieter: "Ik probeer ouders ook warm te maken om te helpen bij het onderhoud. Een tuinaannemer die even kan komen verhakselen, ouders die helpen bij het snoeien van hagen, gras maaien ... Het is een grote hulp. De ouders komen vier keer per jaar een dagje helpen. Maar tegelijk maak ik er de ouders ook attent op dat subsidies eindig zijn. We kunnen hier niet op blijven rekenen. Er moet nagedacht worden over hoe deze groene speelplaats in de toekomst onderhouden en opgefrist wordt."

Meer ruimte, meer veiligheid?

De speelplaatsoppervlakte is verdubbeld. Er zijn bosjes bijgekomen waarin kampen kunnen gebouwd worden en bomen om in te klauteren. De leraren waren toch bevreesd of ze zo'n veranderde speeltijd onder controle konden houden met het huidige aantal toezichten. Pieter: "De collega's evalueren de speeltijd nu heel positief waardoor het aantal collega's dat toezicht houdt hetzelfde is gebleven.
Op de speelplaats is het nu rustiger dan voor de vergroening. In de verschillende zones worden leerlingen uitgedaagd. Ze hebben meer ruimte waardoor ze minder in elkaars vaarwater komen. Er zijn dan ook minder ruzies. Tegelijk gelden er ook regels waar we best streng op zijn. We leren de kinderen om respect te hebben voor de natuur en het materiaal buiten. Zo vragen we om de takken niet op het gras te gooien. Dat is namelijk niet fijn voor wie het gras moet maaien."
Voor de jongste kleuters kan zo'n grote speelplaats bedreigend overkomen. "Het klopt dat deze perceptie leeft", zegt Pieter. "Nieuwe ouders uiten deze bezorgdheid ook. Maar we ervaren dat instappertjes zich snel thuis voelen. Na ongeveer twee weken laten ze de hand van de juf of meester los en zoeken hun weg op de speelplaats. Ze voelen zich veilig om te exploreren.
We willen nog een plek creëren waar kinderen tot rust kunnen komen. Een plek waar ze zich kunnen afzonderen als het tijdens de les of de speeltijd even te veel wordt."

We leren de kinderen om respect te hebben voor de natuur en het materiaal buiten.

Spelen is leren en vice versa

Het project 'School in het groen' startte met een voorstel van de ouderraad om de speelplaats te vergroenen. Maar gaandeweg is het spelaspect ook een leeraspect geworden. Spelen is leren en leren is spelen. "Helemaal mee eens", bevestigt Pieter. "We proberen zo veel mogelijk de lessen mee naar buiten te nemen. Vroeger vertelden we bijvoorbeeld tijdens het kringgesprek in de klas. Nu gebruiken we vaker de buitenruimte. We gaan naar het amfitheater, gaan op de boomstammen of in het gras zitten, en vertellen daar het verhaal. Of voor het thema Pasen mochten de kleuters een vogelnest bouwen. De deuren van de klas gingen open en ze konden buiten, op de eigen speelplaats, attributen vinden zoals pluimpjes, takjes en bloemen om hiermee hun nest te construeren. Of als kleuters moeten leren ordenen van groot naar klein, doen we dat buiten tussen de bomen en takken. Kleuters krijgen dan de opdracht om op zoek te gaan naar een tak die langer is dan deze van de meester. Zo werken we op een speelse en talige manier aan wiskunde- en WO-doelen."

"Als kleuterteam maken we ook buiten de speeltijden gebruik van het domein. Tenzij het regent, picknicken we elke namiddag buiten. Naast het feit dat het fijn is om buiten te eten, winnen we zo ook onderwijstijd. Want de jasjes die de kleuters moesten aandoen voor de speeltijd, blijven gewoon aan. We blijven buiten voor een buitenactiviteit tot de bel gaat en de kleuters naar huis mogen. Kinderen zijn rustiger omdat er minder gedoe is om al die jasjes aan en uit te doen".

"Op het verlanglijstje van de leraren stond ook een buitenklas: een lokaal, met banken en krijtborden, waar ze buiten, maar toch droog en uit de wind, kunnen zitten. Die klas is nu bijna klaar en zal binnenkort in gebruik genomen worden. Het moet beschouwd worden als een extra lokaal, maar dan buiten. Ook in de winter zullen leerlingen één uur per dag les krijgen in de buitenklas."

Wie Pieter Ooms hoort vertellen over 't Vlindertje, school in 't groen, hoort meteen dat dit niet enkel de leuze van de school is, maar een echte leidraad. Zeer geëngageerd vertelde Pieter over de verschillende stappen die de school en partners zetten om hun groene droomschool te realiseren. Tegelijk is Pieter ook voldoende nuchter om te beseffen dat het werk nog niet gedaan is en dat zo'n project enkel kans heeft als het samen gedragen wordt door alle partners: schoolteam, leerlingen, ouders en lokale partners. ■

Pieter Ooms: "Op het verlanglijstje van de leraren stond ook een buitenklas: een lokaal, met banken en krijtborden, waar ze buiten, maar toch droog en uit de wind, kunnen zitten. Ook in de winter zullen leerlingen één uur per dag les krijgen in de buitenklas."